Практичні роботи з географії

8 клас

Посібник призначений для учнів 8 класу
та вчителів географії

Житомир
2009

Схвалено та рекомендовано до друку кафедрою методики викладання природничо-математичних навчальних предметів (протокол № 7 від 24 вересня 2009 року).

Укладач: Л.П.Ніколюк, вчитель географії Коростишівського НВК «Загальноосвітня школа І-ІІ ст. – ліцей інформаційних технологій» ім..Л.Х.Дарбіняна Житомирської області.

Рецензент: П.Р. Пухтаєвич, вчитель географії Високопічської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 Житомирського району.

Коректор Н.М. Макарова

Комп'ютерний набір, верстка і оригінал-макет – Т.В. Верецька

© Житомирський ОІППО
Інформаційно-видавничий центр, 2009

Практична робота № 1

Нанесення на контурну карту крайніх точок, географічного центру України, кордонів країн, що межують з нею. Визначення положення України відносно годинних поясів.

Мета: *навчитися читати карти України, закріпити навички роботи з контурною картою, сформувати вміння робити розрахунки з визначенням місцевого, поясного часу та географічних координат.*
Обладнання: *фізична карта України та карта адміністративно-територіального поділу України, контурна карта України.*

І. Робота з контурною картою.

1. Нанести на контурну карту України:
- крайні точки України;
- географічний центр України;
- кордони країн, що межують з Україною;
- підписати назви країн та їхні столиці.

(Для використання цих завдань рекомендую використовувати такі контурні карти: «Політична карта Європи»; «Україна та сусідні держави»).

Увага!!! Пам'ятайте!!!
Усі надписи на контурній карті виконуйте друкованими літерами, чітко, акуратно, так, як на географічних картах в

2. На контурній карті годинних поясів підпишіть:
– часові пояси: ➔ нульовий (західноєвропейський),
➔ перший (середньоєвропейський),
➔ другий (східноєвропейський),
➔ третій (поволзький);
– країни, які розташовані в другому годинному поясі.

3. На контурній адміністративній карті України позначіть межі областей та обласні центри, межі АР Крим і її столицю.

ІІ. Визначити географічні координати крайніх точок та географічного центру України:

Пн. _____
Пд. _____
Сх. _____
Зх. _____
Геогр. центр _____

III. Розв'язування задач на визначення місцевого часу.

1. Місцевий час у Житомирі 14.00. ($28^{o}44'$сх. д.). Визначте, який місцевий час у цей момент:

➔ у Львові:
➔ в Києві:
➔ в Донецьку:
➔ в Лондоні:
➔ на острові Врангеля:

IV. Розв'язання задач на визначення поясного часу.

1. В Житомирі поясний час – 19.00. Який поясний час в цей момент:
➔ в Луганську:
➔ в Берліні:
➔ в Москві:
➔ в Вашингтоні:
➔в Лондоні:
➔ на Чукотці:

2. О котрій годині пасажир прибуде до Києва, якщо він вилетів:
а) з Токіо о 8.30, а політ тривав 7 годин.

б) з Бразилії о 22.30, а політ тривав 6 годин.

V. Використовуючи дані підручника та карт атласу визначіть географічне положення України:

– відносно екватора:
– відносно нульового меридіана:
– в межах якого материка:
– в межах якої частини світу:
– в межах яких кліматичних поясів:
– в межах яких природних зон:
– в межах яких тектонічних структур:
– в межах басейнів яких річок:
– оцінка фізико-географічного положення України для життя і діяльності людини:

Отже, фізико-географічне положення України сприятливе…

Практична робота № 2

Опис місцевості та розв'язання задач за навчальними топографічними картами.

Мета: *розвивати вміння й навички роботи з навчальною топографічною картою під час визначення координат точок, напрямків, відстаней висот та напрямку схилів.*
Обладнання: *навчальна топографічна карта, компас, транспортир, лінійка,* олівці, циркуль.

1. Використовуючи навчальну топографічну карту атласу, визначте найкоротшу відстань:

Назви географічних об'єктів	Відстань на плані	Відстань на місцевості
І в. від гори ***Малинівської*** до джерела ***Голубого***		
ІІ в. від гори ***Малинівської*** до гори ***Голої***		

2. Визначіть напрям та азимут:

Назви географічних об'єктів	Напрям	Азимут
І в. від гори ***Голої*** до ставка ***Чорного***		
ІІ в. від гори ***Голої*** до селища ***Малинівка***		

3. Визначіть абсолютну висоту точок та відносну висоту між ними:

Назви географічних об'єктів		Абсолютна висота	Відносна висота
І в.	а) г. Малинівська;		
	б) долина річки Куболта.		
ІІ в.	а) г. Гола;		
	б) долина річки Куболта.		

4. Визначте географічні та прямокутні координати таких географічних об'єктів:

Назви географічних об'єктів		Географічні координати	прямокутні координати	
І в.	г. Малинівська;			відстань від екватора
				відстань від нульового меридіана
ІІ в.	джерело Голубе			відстань від екватора
				відстань від нульового меридіана

??? Використовуючи дані таблиці, визначте місцезнаходження (країна) даних географічних об'єктів:

5. Використовуючи частину аркуша топографічної карти географічного атласу та контурної карти визначити крутизну схилів гори:

Назва географічного об'єкта		Схили							
		Пн	Пд	Сх	Зх	Пн сх	Пн зх	Пд сх	Пд зх
І в.	г. Гола, крутість схилу								
ІІ в.	г. Малинівська, крутість схилу								

6. За типовим планом складіть опис туристичного маршруту:

№ п/п	План характеристика	***І в.*** Від г. Малинівської до озера Чорного	***ІІ в***. від г.Гола до джерела Голубого
1	Відстань		
2	Напрям		
3	Азимут		
4	Природні об'єкти		
5	Господарські об'єкти		

Практична робота № 3

Встановлення взаємозв'язків між тектонічними структурами, формами рельєфу та корисними копалинами на території України

Мета: *сформувати вміння встановлювати взаємозв'язки між тектонічними структурами, формами рельєфу та корисними копалинами на території України.*

Обладнання: *фізична та тематичні карти атласу, контурна карта.*

1. На контурній карті «Тектонічна будова» підпишіть основні тектонічні структури України:

Східноєвропейська платформа:
- Український кристалічний щит;
- Дніпровсько-Подільська плита;
- Волинсько-Подільська плита;
- Львівська западина;
- Донецька складчаста споруда;
- Причорноморська западина;
- Схили Воронезького кристалічного масиву.

Західноєвропейська платформа.
Скіфська платформа (плита).
Карпатська складчаста система.
Кримська складчаста система.

2. На фізичній контурній карті підпишіть основні форми рельєфу України:

низовини: Поліська (Словечансько-Овруцький кряж, 316 м), Придніпровська, причорноморська, Закарпатська;

височини: Хотинська (г. Берда 575 м), Подільська (кременецькі гори, Вороняки, Розточчя, Опілля, Товтри (Медобори)), Придніпровська (Канівські гори), Волинська (Мізоцький кряж), Перед карпатська, Донецька (Донецький кряж), Перед карпатська, Донецька (Донецький кряж), Середньо руська, Приазовська.

гори: Українські Карпати (г. Говерла, 2061 м), Кримські гори (г. Роман-Кош, 1545 м).

3. На контурній карті «Мінерально-сировинні ресурси» позначити і підписати такі корисні копалини:

Паливні: ***кам'яне вугілля*** (Донецький, Львівсько-Волинський басейн);
буре вугілля (Дніпровський басейн);
торф (Полісся);
нафта й газ (Карпатський, Дніпровсько-Донецький, Причорноморсько-Донецький нафтогазоносні регіони).

Рудні: ***залізні руди*** (Криворізький, Кременчуцький,Бєлозерський, Керченський басейн);
марганцеві руди (Нікопольський басейн);
титанові руди (Іршанське родовище);
ртутні руди (Микитівське родовище);
золото (Мужіївське родовище);
нікелеві руди (Кіровоградська обл.);
уранові руди (Кіровоградська обл.).

Нерудні: ***сірка*** (Львівська обл.);
калійні солі (Калуш, Стебник);
кухонні солі (Артемівське, Солотвинське, Сиваське родовища);
граніти, лабрадорит (Житомирська обл.);
мінеральні води (Трускавець), Моршин, Миргород.

4. Використовуючи фізичну та тематичні карти, встановити взаємозв'язки між тектонічними структурами, формами рельєфу та корисними копалинами на території України та заповнити таблицю.

Тектонічні структури	Форми рельєфу	Корисні копалини
Причорноморська западина	Причорноморська низовина	Кафта, газ, глина, вапняк, мін. води, лікувальні грязі, кухонна сіль
Дніпровсько-Донецька западина		
Донецька складчаста споруда		
Український кристалічний щит		
Волино-Подільська плита		
Львівська западина		
Скіфська плита		
Карпатська складчаста система		
Кримська складчаста система		

5. Використовуючи дані таблиці встановіть основні закономірності у взаємозв'язках між тектонічними структурами, формами рельєфу і корисними копалинами:

а) _____

_____

б) _____

_____

в) _____

_____

6. Чому в Карпатах поширені корисні копалини як магматичного так і метаморфічного осадового походження?

_____

_____

_____

_____

Практична робота № 4

Позначення на контурній карті річок, озер, водосховищ, каналів, боліт. Аналіз забезпеченості водними ресурсами різних територій України

Мета: *сформувати вміння знаходити, позначати й підписувати гідрологічні об'єкти на контурній карті, поглибити уявлення про екологічні проблеми під час аналізу забезпеченості водними ресурсами річних регіонів України.*
Обладнання: *фізична та тематичні карти атласу, контурна карта, підручник,* енциклопедії, довідники, Інтернет.

1. Нанесіть на контурну карту «Клімат» ізотерми січня та липня, позначте регіони з найбільшою та найменшою середньорічною кількістю опадів.

2. Підпишіть на контурній карті «Поверхневі води» гідрологічні об'єкти України:

річки: Дніпро (Десна, Прип'ять, Тетерів, Сула, Стир, Горинь, Псел, Ворскла, Самара, Інгулець), Дністер (Серет, Збруч, Стрий, Лімниця), Південний Буг (Інгул), Дунай (Прут, Черемош, Тиса, Уж), Сіверський Донець (Оскіл, Айдар, Лугань), Салгир, Молочна, Кальміус, Західний Буг;

озера: Світязь, Синевир, Ял пуг, Кагул, Сасик (Кундук), Донузлав, Сасик;

лимани: Дністровський, Хартибейський, Куяльницький, Тилігульський, Дніпровський;

водосховища: Київське, Канівське, кременчуцьке, Дніпродзержинське, Дніпровське, Каховське, Дністровське, Ладожське, Червонооскільське, Печенізьке;

канали: Північно кримський, Дніпро–Донбас, Дніпро–Кривий Ріг, Сіверський Донець–Донбас, Каховський, Краснознам'янський;

болота: Поліські.

3. За визначенням ООН, державу, водні ресурси якої не перевищують 1,5 тис. $м^3$ на одну людину, вважають не забезпеченою водою. Користаючись картою атласу «Забезпеченість водними ресурсами» та іншими джерелами знань, в тому числі дані ООН, дайте оцінку забезпеченості водними ресурсами різних територій України:

– Які з областей України найкраще забезпечені водними ресурсами? Чому?

_____
_____
_____
_____

– Які з областей України найгірше забезпечені водними ресурсами? Чому?

_____
_____
_____
_____

– Вкажіть шляхи вирішення проблеми недостатньої забезпеченості водними ресурсами територій України._____
_____
_____
_____
_____

Практична робота № 5

Аналіз закономірностей поширення ґрунтів на території України

Мета: *навчитися робити висновки про закономірності поширення ґрунтів на рівнинній частині України і в горах.*

Обладнання: *карта «Ґрунти України», фізична та тематичні карти атласу, контурна карта, підручник, довідники, енциклопедії.*

1. Позначте та підпишіть на контурній карті основні ґрунти України:

– дерново-підзолисті;
– чорноземи типові;
– лучно-черноземні;
– чорноземи півдня;
– бурі гірсько-лісові;
– торфо-болотні;
– сірі лісові;
– чорноземи звичайні;
– чорноземи на нелесових породах
– каштанові Ної;
– коричневі.

2. Користуючись тематичними картами атласу, заповніть таблицю.

План характеристики	Дерново-підзолисті	Сірі лісові	Чорноземи (типові, звичайні, південні)	Каштанові	Бурі лісові
1. Географічна широта					
2. природна зона					
3. У % від загальної площі с/г угідь					
4. Розподіл середніх температур (січень)					
5. Розподіл середніх температур (липень)					
6. Середня річна кількість опадів					
7. Агро кліматичне райокування					
8. Форми рельєфу					
9. Механічний склад (гірські породи)					
10. Родючість					
11. Рослинність					

3. Користуючись даними таблиці, визначити основні чинники, які найбільше впливають на закономірності поширення ґрунтів в Україні. Складіть короткий висновок.

_____

_____

4. Запропонуйте основні заходи поліпшення ґрунтів України. _____

Практична робота № 6

Складання порівняльної фізико-географічної характеристики природних зон і країв України.

Мета: *сформувати вміння складати порівняльну характеристику компонентів природи різних регіонів України.*
Обладнання: *фізична та тематичні карти атласу, контурна карта, підручник, довідники, енциклопедії, Інтернет.*

1. На контурній карті «Рослинний і тваринний світ» позначте рослини і тварини, які занесені до «Червоної книги України».

2. На контурній карті «Фізико-географічне районування» позначте межі природних країн, природних зон та природних країв (провінцій).

3. Скласти порівняльну фізико-географічну характеристику двох природних зон України.
І варіант. Мішані і широколисті ліси – лісостеп.
ІІ варіант. Лісостеп – Степ.

Використовуючи дані підручника, фізичної та тематичної карт атласу заповніть таблицю.

План характеристики	Назва природних зон	
1. Географічне положення		
2. Рельєф		
3. Клімат (середні t^oC січня, липня, опади)		
4. Річки та озера		

5. Ґрунти		
6. Рослинність		
7. Тваринний світ		
8. Природоохоронні території (заповідники, нац. парки)		
9. Несприятливі природні процеси		
10. Екологічні проблеми		

Використовуючи дані таблиці визначте:
спільні риси_____
_____
_____
_____
відмінні риси _____
_____
_____
_____

4. Скласти порівняльну фізико-географічну характеристику природних країв (провінцій) лісостепової зони. використовуючи дані підручника та карт атласу заповніть таблицю.

План характеристики	**Західноукраїнський лісостеповий край**	**Лівобережно-Дніпровський лісостеповий край**
1. Географічне положення		
2. Клімат (середні t^{o}C січня, липня, опади)		
3. Ґрунти		
4. Рослинність		
5. Тваринний світ		
6. Природоохоронні території (заповідники,		

нац. парки)		
10. Екологічні проблеми		

Використовуючи дані таблиці визначте:
спільні риси _____
_____
_____
_____
відмінні риси _____
_____
_____
_____
Висновок _____
_____
_____
_____

5. Скласти порівняльну фізико-географічну характеристику гірських природних країв (Українські Карпати і кримські гори).

Використовуючи дані підручника і карт атласу заповніть таблицю.

План характеристики	**Українські Карпати**	**Кримські гори**
1. Географічне положення		
2. Рельєф		
3. Тектонічні структури		
4. Геологічна будова		
5. Корисні копалини		
6. Клімат (середні t^{o}C січня, липня, опади)		
7. Річки та озера		
8. Ґрунти		
9. Рослинність		
10. Тваринний світ		

11. Природоохоронні території (заповідники, нац. парки)		
12. Екологічні проблеми		

Використовуючи дані таблиці визначте:
спільні риси _____
_____
_____
_____
відмінні риси _____
_____
_____
_____
Висновок _____
_____
_____
_____

Практична робота № 7

Аналіз карти геоекологічної ситуації в Україні. Позначення на контурній карті основних природоохоронних об'єктів України.

Мета: *навчити робити висновки про вплив людини на природне довкілля, про сучасну екологічну ситуацію в Україні, про шляхи вирішення проблем забруднення навколишнього середовища.*
Обладнання: *карти атласу, контурна карта, підручник, довідники, енциклопедії, Інтернет.*

1. На контурній екологічній карті України позначте території з найменшим ступенем забруднення.

2. На контурній карті «Природно-заповідний фонд» позначте основні природоохоронні території України:
Біосферні заповідники
Природні заповідники
Національні природні парки
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

3. Аналізуючи карту атласу «Загальне забруднення навколишнього середовища», з'ясуйте, в яких областях України умови проживання населення:

сприятливі _____

_____

напружені _____

_____

катастрофічні _____

_____

4. Використовуючи дані підручника, карти атласу «Забруднення атмосферного повітря» та інших джерел знань, визначте основні центри забруднення повітря.

Відомо, що основними забруднювачами повітря є:

підприємства металургії – 28 %

підприємства енергетики (особливо ТЕС) – 26 %

автомобільний транспорт –15 %.

_____

_____

_____

_____

Вказати шляхи зниження забруднення повітря.

_____

_____

_____

_____

5. Використовуючи дані підручника, карт атласу та інших джерел знань, визначте основні джерела забруднення вод України. вказати шляхи вирішення проблеми забруднення вод.

_____

_____

_____

_____

6. Використовуючи дані підручника, карт атласу та інших джерел знань, визначте основні джерела забруднення ґрунтів. Вказати шляхи подолання проблеми забруднення ґрунтів.

_____

_____

_____

_____

7. Аналіз геоекологічної ситуації України доповніть додатковою інформацією. Складіть висновок, вказавши своє бачення подолання екологічної кризи в Україні.